

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงปาฐกถาเรื่อง
รักการอ่าน

วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ครั้งที่ 22

ณ ศูนย์การแพทย์ปัญญานันทภิกขุ ชลประทาน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

29 ธันวาคม 2551

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงปาฐกถาเรื่อง
รักการอ่าน

วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ครั้งที่ 22

ณ ศูนย์การแพทย์ปัญญานันทภิกขุ ชลประทาน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

29 ธันวาคม 2551

ตอนแรกทางมหาวิทยาลัยบอกว่าให้พูดสักชั่วโมงหนึ่ง แต่ก็บอกว่าไม่ไหว พูดไม่ไหวหรอก เพราะว่าไอ้อาจจะเป็นกรรมก็ได้ เพราะว่าสมัยเรียนภาษาไทย ตอนที่อยู่โรงเรียน แต่งประโยคว่า “ครูไอ” เพราะว่าครูที่สอนภาษานั้นไอ และอีกประโยคหนึ่งก็เขียนว่า “ครูโอบ่อยๆ” เพราะฉะนั้นก็อาจจะเป็นกรรม แต่ว่ากรรมดีกว่า เพราะไม่มีนักเรียนมาล้อ ก็ปล่อยให้ออไปอย่างนั้น ตอนนั้นก็ยังไม่เจอ แต่คิดว่ามาพบกัน แล้วก็ มีเพื่อนฝูงครูบาอาจารย์มาด้วยกันมากมาย ถ้าไม่มีเรื่องอะไรมากล่าวเล่าสู่กันฟังบ้างสัก เล็กน้อย ก็อาจจะไม่ดี ก็คิดว่ายังจะคุยบ้างด้วยเรื่องเดิม

ตอนแรกก็คิดจะให้พูดถึงเรื่องการอ่าน - รักการอ่าน เพราะว่าเรามีนครศการที่เขาทำกันเรื่องรักการอ่าน เขาจะบอกว่าอะไรก็ไม่ทราบ ยังไม่ได้ดู แต่อาจจะมีอะไรเสริมบ้าง คือเรื่องรักการอ่าน เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาษาโดยตรง เวลาพูดถึงการเรียนภาษา ทักษาภาษา ก็มีทักษะการพูด - ฟัง - อ่าน - เขียน ส่วนมากจะไม่ได้เรื่องนี้มาจากที่ศูนย์การเรียนชุมชน ไปไกลๆ คนในหมู่บ้านบางทีก็ยังไม่ฟัง - พูดภาษาไทยไม่ได้ ทาง

เจ้าหน้าที่ - ครูเขาก็จะไปสอนทักษะเบื้องต้นคือฟัง - พูด ต่อไปก็คืออ่าน - เขียน ส่วนตอนที่ศึกษาที่ศรีนครินทรวิโรฒนี้ หลักของวิชาที่เรียนคือพัฒนศึกษาศาสตร์นั้น หมายความว่า การใช้สถานที่ศึกษาเป็นแกนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลายๆ อย่าง เช่น นอกจากจะเป็นการศึกษาความรู้ อ่าน - เขียนแล้ว ยังมีเรื่องของการทำงานทำมาหากิน อาชีพ เรื่องสุขภาพอนามัย และเรื่องที่เป็นพื้นฐานความจำเป็นของชีวิต อย่างที่สมัยใหม่เขาเรียก one stop service ให้ทำทุกอย่าง อยู่ๆ ไปถามเพื่อนฝูงที่ทำงานอยู่กระทรวงศึกษาฯ ว่า ที่โรงเรียนมาเป็นแบบนี้มันล้ำสมัยหรือยัง เพราะเขาว่าสมัยนี้ต้องแยกส่วน บางทีเขาแยกส่วน บางทีก็มารวมส่วนอีก เมื่อเร็วๆ นี้อ่านเอกสารของ เบิร์ต คาวน์ เขาพูดถึงเรื่องรัฐบาลอังกฤษได้นำวิธีใหม่ล่าสุด เป็นนวัตกรรมที่คิดขึ้นมา คือใช้การศึกษาเป็นแกน และช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ยังบอกกับคนอังกฤษว่า นี่ไม่ใช่ นี่เป็นเรื่องที่เรียนมาเมื่อ 20 ปีที่แล้ว ก็มาเรียนและได้ใช้ปฏิบัติงานมาตลอดเวลา

ไม่ออกเรื่องแล้ว... พูดถึงเรื่องภาษา ก็เป็นเรื่องของการสื่อสารจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง แม้แต่สื่อสารกับตัวเอง บอกตนเอง ก็ต้องใช้ภาษาอย่างหนึ่ง - ภาษาคิดในใจ ถ้าไม่มีภาษาก็ไม่มีความคิดเลย ถือว่าก็เป็นการสร้างอะไรขึ้นไม่ได้ เล่าภาษา เล่าอดีต เล่าปัจจุบัน เล่าอนาคตไปได้ทั้งนั้น หรือพัฒนาอะไรไม่ได้ ตกงก็ คือทำอะไรไม่ได้เลยถ้าไม่มีภาษา ภาษานั้นเป็นเบื้องต้น ต่อมามีคนคิดว่าภาษาพูดใช้เสียงเป็นสัญลักษณ์ เสียงเป็นสัญลักษณ์นี้เป็นพื้นฐาน เพราะคนพูดเป็น เดียวก็ต้องมีคนฟังเป็นด้วย พูด - ฟังเป็น 2 ทักษะ ถ้าพูดแล้ว คนที่ฟังๆ ไม่เป็นก็ไม่ได้อีก ภาษาที่ใช้เป็นสัญลักษณ์พูดของแต่ละชุมชน ก็เหมือนกันบ้าง ไม่เหมือนกันบ้าง อย่างภาษาของบางชาติ พอหูเราฟังแล้วดั่งคล้ายๆ ... (กระดก ลั่น, เตาะ ลั่น) อย่างของเราถ้าทำแบบนี้ไม่มีความหมาย แต่ถ้าเป็นภาษาเขามีความหมาย เขาพูดกันได้ แต่ของเราก็จะไม่เหมือนกัน ก็ต้องรู้สัญลักษณ์ ต่อจากภาษาพูดก็มีคนมาคิดเรื่องภาษาที่มีการขีดเขียน จริงๆ ก็มีภาษาอย่างอื่นตั้งเยอะแยะ ทำทำก็เป็นภาษา ขมิ้นตากก็เป็นภาษาว่า โกรธแล้วนะ หรือว่าเป็นภาษาที่สื่อความหมาย สื่ออารมณ์ได้ แต่ว่าที่เอามาเป็นสำคัญต่อจากภาษาพูดอีกก้าวก็คือ ภาษาเขียน เขียนก็จะเป็นเขียนมือหลายแบบ เช่น วาดรูปบ่อยครั้งเลย ว่าเวลาพูดกับคนอื่น ภาษาจีนพูดได้ แต่ว่าสื่อไม่ได้ทั้งหมด บางทีสื่อไม่ได้หนักๆ ก็ขัดใจ ก็วาดภาพประกอบ แล้วชี้ๆ ให้คนจินต คนจีนก็เข้าใจรูปที่เราวาด คือภาพสัญลักษณ์ - ภาพวาด ภาษาจีนเองส่วนหนึ่งก็เป็นรูปวาด วาดพระอาทิตย์ วาดพระจันทร์ ก็เห็นออกมาเป็นอย่างนี้ ก็ค่อยๆ ปรับปรุงออกมา แต่อย่างภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ใช้พยัญชนะ มีสระ วรรณยุกต์ มีตัวอักษรที่เขียนแล้วประสมกันได้ เขียนคำไปตามเสียงได้ แต่ก็ไม่เหมือนทีเดียว เพราะแต่ละสัญลักษณ์เขาทำไว้สำหรับพูดแต่ละภาษา เพราะว่าภาษาบางอย่าง เสียงนี้ไม่มีในภาษาไทย อย่างเราใช้ภาษาไทยเขียนภาษาจีน ทะเลาะกันเท่าไรๆ ก็ได้ยินคนละอย่าง อย่างตอนที่ไปเรียนที่ AIT นักเรียนส่วนใหญ่เป็นคนเอเชีย และก็มีอาจารย์เป็นคนอเมริกัน เพื่อนที่อยู่ข้างๆ กันเป็นคนจีน ชื่อมิสเตอร์หยู (ออกเสียงแบบจีน) คราวนี้ คนนี้เนียครูฝรั่งก็บอกว่า Hey! Mister Yoo (ยู) answer my question. มิสเตอร์หยู : No, I'm Yoo. (หยู - ออกเสียงแบบจีน) อาจารย์ : No, that's you, Yoo. (ยู) Answer my question. ก็ทะเลาะกันอยู่อย่างนี้ เขาก็ชอบฉันมากกว่า เป็นเพื่อนที่ดี เพราะฉันสามารถจะเรียกได้ว่ามิสเตอร์หยู (ออกเสียงแบบจีน) ฝรั่งไม่มีวรรณยุกต์ คนไทยเราถ้าไม่

เรียนภาษามาโดยตรงก็จะเรียกว่าคุณหนู (ออกเสียงแบบไทย) หรือว่าบางคนออกเสียงเป็น อี้ มันก็ไม่ใช่ อู๋ ไม่ใช่ อี้ เขาเป็น หนู (ออกเสียงแบบจีน) ถ้าเป็นคำฝรั่งเศสอย่าง “เธอ” ฝรั่งเศสเรียกว่า tu (ออกเสียงแบบฝรั่งเศส ท่อปากเล็ก) ไม่ใช่ ตู อู แต่เป็น tu มันออกเสียงกันไม่ได้ แต่ฝรั่งเศสไม่มีวรรณยุกต์ เพราะฉะนั้นฝรั่งเศสออก อู (ท่อปากเล็ก) ได้ แต่ หนู (มีเสียงจัตวาแบบไทย) อาจจะไม่ทราบ เพราะฉะนั้นภาษาเขียน เวลาเขียนจะเอาภาษาไทยมาเขียน มิสเตอร์หนู หอ ยอ อู บางคนก็เพื่อให้เป็นสัญลักษณ์ก็เติม ว เติมอะไรอุ่นวายุไปหมด ก็เขียนไม่ได้

ในเมื่อมีคนเขียนแล้วก็ต้องมีคนอ่าน ภาษาเขียนแล้ว พอเราอ่านมันมีประโยชน์คือบางที่ช่วยสำหรับจำได้ บางอย่างคนสมองเต็มแล้ว จำไม่ได้ ก็จดเอาไว้ แล้วพอมาดูอีกทีก็ เออ...จำได้ มีเพื่อนคนหนึ่ง เขาจดบันทึก โกรธใคร ทะเลาะกับใครจดไว้หมด อยู่ๆ ไปก็หายโกรธแล้วก็ลืมไปแล้ว เขาเอามาอ่านก็โกรธอีก เพราะฉะนั้นการจดการเขียนก็ช่วยความจำ หรือว่าบางที่ชี้แจงพูด ส่งกระดาษไป “อย่าเทน้ำลงในกระถิน” บอกก็ได้ แต่ว่าก็ไม่ฟัง เดี่ยวก็ลืม ก็เขียนเอาไว้ เพราะฉะนั้นมันช่วย คนอยู่ห่างไกลเขียนจดหมาย เขียนอีเมล เขียน text เขียน SMS อะไรก็ได้ ก็เป็นการเขียนได้ เขียนได้ คนอ่านก็อ่านได้ ตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงเขียนไว้ เราเรียนแคะไป แคะมาก็อ่านได้ อ่านออก อ่านแล้วได้ความรู้ความคิดเป็นประโยชน์ นอกจากความรู้ความคิดที่เป็นประโยชน์แล้ว เราก็อาจจะสนุก อ่านหนังสือแล้วบางทีก็ติด สนุก ตื่นเต้น “พล นิกร กิมหงวน” สมัยนี้อ่านไม่รู้เรื่องแล้ว ให้เด็กอ่านเขาก็อ่านไม่เป็น ไม่เห็นสนุก ไม่รู้เรื่อง เขียนอะไรก็ไม่รู้ บางทีก็อ่านแล้วมันซึ่งจมน้ำตาไหล บางทีอ่านแล้วรู้สึกคลื่นไส้ คลื่นเหียนมาก เขียนได้น่าเกลียด คลื่นไส้มากเลย

นอกจากเป็นตัวหนังสือแล้ว ยังเป็นตัวอักษร ตัวเลข พวกที่เขาเรียนวิทยาศาสตร์ เขาเขียนเป็นสมการแทนที่จะต้องเขียนอธิบายเป็นหน้าๆ ก็เขียนสมการบรรทัดเดียว แต่เราไม่ได้เรียนมา เราก็ไม่รู้เรื่อง คนอ่านก็ต้องอ่าน แล้วก็เป็นคนชอบตัวเลข ที่นั่นมันต้องรักการอ่าน แผนผัง แผนที่ ไดอะแกรม คนตาบอดก็ต้องอ่านอักษรเบรลล์ให้ได้ เมื่อกี้ก็ร้องเพลง เขาก็บันทึกไว้เป็นโน้ตเพลง พวกนั้นก็คืออ่านแล้วก็ต้องรักการอ่าน ก่อนๆ นี้เคยเล่นดนตรีรวมๆ กับเพื่อน เล่นๆ ไป พระเจ้าอยู่หัวท่านมา ท่านก็บอกว่าตรงนี้ต้องเล่นใหม่ อ่านไม่ออกหรอก แต่เอาโน้ตวางหน้าไว้ๆ เพื่อจะได้เห็นว่าเราอ่านโน้ตได้ แต่จริงๆ เราอ่านไม่ออก มันก็ไม่มีสิ่งละอันพันละน้อย เขาก็บอกว่าคนเดี๋ยวนี้ไม่รักการอ่าน เพราะว่ามีชีวิตนี้มีอย่างอื่นที่ตื่นเต้นสนุกสนาน หรือจะรับรู้สื่อต่างๆ มีสื่อที่ไม่จำเป็นต้องใช้หนังสือก็ได้ เช่น ฟังเทป ดูหนัง ดู DVD ดูโทรทัศน์ ความจริงถ้าเป็นจอคอมพิวเตอร์ก็ต้องอ่านอยู่ดี เขาบอกว่าเดี๋ยวนี้คนอ่านอะไรสั้นๆ อ่านอะไรที่ไม่จับถ้อยกระบวนความ ทั้งเรื่องที่เป็นเรื่องเป็นราว เขียนก็เขียนสั้นๆ ได้ แต่เขียนเรื่องยาวๆ ไม่ว่าจะเขียนนิยายเป็นอะไรเขียนได้ยาก ก็เขียนไม่เป็นเหมือนกันที่จะให้ยาวๆ แต่คนที่เขาเขียนนี่ก็คิดว่าเขาเก่งที่คุมเรื่องมีเอกภาพได้ ก็เป็นศิลปะการเขียน แต่ว่าคนอ่านก็ต้องชอบด้วย ก็ชอบอ่าน เดี่ยวนี้ไม่ค่อยอ่านจบ อาจารย์ท่านหนึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ท่านเกษียณไปแล้ว เป็นศาสตราจารย์ ท่านก็คงโกรธนักเรียนมั้ง เพราะเราไม่ได้เป็นนักเรียนของท่าน เขาโกรธเดินมาเจอกัน เขาก็ถามว่า “นี่ เคยอ่านหนังสือจบเล่มบ้างมั๊ย” เอ...ฉันไม่ใช่ลูกศิษย์ท่านนี่ ท่านอ่านจบ แต่ลูกศิษย์ท่านอาจจะอ่านไม่จบ ก็เลยตั้งแต่ว่าศาสตราจารย์ท่านถาม ก็เริ่มรู้สึกว่จันเจาลองดูสิ หลายปีมาแล้ว ก็ลองจดดูว่า ปีๆ หนึ่ง อ่านได้เท่าไร ที่จดตั้ง

แต่หน้าตันจนหน้าสุดท้าย ก็คงประมาณว่าปีหนึ่งอ่านได้ประมาณ 40 เล่ม เพราะว่าอะไร เพราะว่ารักการอ่าน
 อย่างอื่น คือว่าเวลาทำโครงการอะไรต่างๆ ทำคนเดียวไม่ได้ ต้องส่งลูกน้องไปทำ หรือเพื่อนร่วมงานอะไรก็ว่ากัน
 ไป พอเขาทำเสร็จแล้ว ทุกคนไม่ได้มาเจอหน้า ทุกคนก็เขียนรายงานส่งมา อ่านยังไม่จบเลยก็นั่งรอต่อไปว่าจะส่ง
 เขายังไง ก็ต้องว่าการอ่านรายงานพวกนี้ด้วย

ยังมีคนที่เป็นักเรียน นัก แปลว่า ผู้ นักแสดงก็แปลว่า ผู้ที่มีอาชีพในการแสดง นักเรียนก็มีอาชีพใน
 การเรียน แต่อันที่จริง คนที่เป็นครูคือนักเรียนตลอดชาติ ตลอดชีวิตก็ต้องอ่าน ครูนี้ละต้องรักการอ่าน
 นักเรียนก็อาจจะน้อยลงไปก็ได้ แต่ครูนี้ต้องรักการอ่าน เพราะถ้าไม่รักการอ่านก็ไม่มีอะไรมาสอน และนักเรียนก็
 ต้องรักการอ่าน เพราะว่าในชั่วโมงเรียน...เดี๋ยวนี้อ่านชั่วโมงเรียนมีวันละกี่คาบ คาบหนึ่ง 50 นาที วันหนึ่งถ้ามี 6-7-
 8 คาบ ก็เยอะแล้ว แต่ความรู้ในโลกนี้มีมากมายก็ต้องไปหาอ่านที่อื่น อ่านเอง คนสมัยก่อนสอนเด็กนี้ ก็จะให้อ่าน
 ถูกฝรั่งตอง ถูกกล้วยแขก มันก็ได้ความรู้ โดยที่ไม่เสียเงิน เสียแต่ค่ากล้วยแขก ถูกกล้วยแขกนี้เป็นของแถม ที่นี้จะ
 อ่านให้ดีก็ต้องอ่านเร็ว สมัยก่อนไม่ต้องอ่านเร็ว เพราะหนังสือมีอยู่ไม่กี่เล่ม เดี๋ยวนี้อะยะอะยะไปหมด อยากอ่านๆ
 ก็เขียนไว้ แต่ไม่เคยได้อ่านเลย บางทีก็ซื้อมารกบ้านเต็มไปหมด จนหายไป มาอ่านอีกที เอาละสิ ต้องซื้อใหม่
 ก็ต้องอ่าน เขามีการฝึกอ่านเร็ว อ่านเร็วไม่ใช่อ่านเฉยๆ ต้องจับใจความได้ เสร็จแล้ว พวกนี้ก็จะมาเป็นหัวหน้างาน
 ที่ดี คือรักการอ่าน อ่านรายงานลูกน้องได้ อ่านแล้วก็จะได้ทำงานต่อไป ที่นี้ก็ต้องฝึก มีอีกอย่างคือ แต่ก่อนนี้
 ตอนสมัยเด็กๆ สมเด็จพระนางเจ้าฯ ท่านเคยสอนไว้ว่าเวลาออกไปในชนบท ไปดูคนบางคนที่เขาเคยเรียนหนังสือ
 ในโรงเรียน แต่ว่าพอออกมาแล้วก็ไม่ได้ฝึกเรื่องการอ่านก็ลืมไปหมดแล้ว ก็ไปช่วยทบทวนเขา ให้เขาหัดอ่านใหม่
 หัดอ่านใหม่มีประโยชน์ยังไง ต่อไปนี้เราไปเยี่ยมเขาไม่ได้ตลอดเวลา ก็อยากจะส่งเอกสาร สอนพวกการทำมา
 หากิน สอนอาชีพ และถ้าเขาอ่านได้เขาก็อ่านเอง แล้วก็ไปทำมาหากินเลี้ยงชีพได้ อย่างที่ฝรั่งเขาชอบทำหนังสือ
 teach yourself ใ้โน่นใ้นี้ ต่างๆ นานา หลายๆ วิชา พอติดตอนนี้ได้ไปต่างจังหวัดหลายแห่ง เขาก็รณรงค์กัน
 เรื่องรักการอ่าน ส่วนมากก็จะเป็นพวกหนังสือนิทานต่างๆ เป็นการเริ่มต้นที่ดี เพราะว่ามันดึงดูดใจผู้อ่าน จากที่
 ไม่เคยอ่านเลยก็มาอ่าน และก็ช่วยสร้างจินตนาการไป

แต่ที่เห็นมีอยู่เยอะแยะ แล้วก็น่าจะมารักการอ่าน ให้ลองไปหลายแห่งแล้ว ยังไม่ได้ทราบผล คือพวก
 เอกสารที่ทางราชการหน่วยต่างๆ ออกเป็นแผ่นพับ เป็นเอกสารหนังสือบางๆ ฉบับเล็กๆ มีสอนการเพาะเห็ด
 การทำความสะอาดถัง การทำวาว การเลี้ยงปลา การป้องกันโรค ที่ไหนมีมาลาเรียมากก็จะมีเรื่องการกำจัดยุง
 หน่วยที่กำจัดโรคที่นำโดยแมลง ก็มีหน่วยออกมาสอนว่า ถ้ามีเกลาที่ฝนตกน้ำขังอยู่ให้คว่ำชะ มีตุ่มให้ปิดฝา ครูที่
 ชอบเลี้ยงปลูด่างก็ระวังงูมันมาไขในนั้น ทำให้เด็กที่โรงเรียนเป็นไข้เลือดออก ก็เขียนพวกนี้ อ่านตำรากับข่าวก็ได้
 อ่านแล้วเอามาทำได้จริงๆ หรือเปล่า บางทีก็สอนต่อโต๊ะ ต่อตู้ งานช่างไม้ มีเยอะแยะเลย จนกระทั่งกีฬา สมัย
 ก่อนนี้ตอนเด็กๆ เล่นกีฬา บางทีไม่ได้เล่นเอง จะมีน้องๆ มาตามให้มาช่วยทำสนามฟุตบอล ทำสนามวอลเลย์
 ไม่ได้เก่งหรอก ความจริงไม่ได้รู้เอง ก็ไปอ่านจากเอกสารของสมัยนั้นเขาเรียกกรมพลศึกษา เขาเขียนออกมาเป็น
 วิธีการเล่น ครูบางคนจับให้เด็กท่องวอลเลย์บอล ท่องฟุตบอล ท่องบาสเกตบอล ท่องกันใหญ่เลย แล้วก็สอบได้

ก็คือจำไว้ที่กรมพลฯ เขียนไว้ จริงๆ ก็ไม่ใช่ เขาเขียนไว้สำหรับอย่างที่จะไปช่วยน้องทำ ว่านี่ทำยังไง กว้าง-ยาวอะไรอย่างนี้ เราอ่านแล้วก็รู้ ทำได้

แต่บางทีคนเขียนหนังสือ เขียนไม่รู้เรื่องจริงๆ หรือเขียนซีทให้นักเรียนอ่าน ไม่รู้เรื่องเลยเป็นยังไง ผู้อ่านหนังสือก็ไม่เข้าใจจุดโน้นจุดนี้ เป็นเพราะว่าเราเข้าใจ เราก็เขียนเท่าที่เราเห็นว่าสำคัญ แล้วก็ละทิ้งรายละเอียดหลายอย่างที่คนอ่านเขาไม่ได้มาช่วย เราต้องเขียนให้ละเอียดให้กระจ่าง บางทีเขามาถาม ก็เป็นเรื่องดีที่เราจะได้เติม เราอธิบายให้เขาฟังแล้วเขาก็มาเติม - ปรับปรุงในเอกสารของเรา เรื่องนี้ก็คิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์อย่างการทำแปลงพืชต้องยังไง พรวันดินขึ้นมาเพื่อไม่ให้น้ำขัง ก็ต้องทำตามนั้น ตามหลัก แต่ตอนนี้เขาใช้วิธีอ่านหนังสือ ให้ฝึกทุกวัน วันละเล็กละน้อย เรื่องใช้เอกสาร บางทีก็ไม่ใช่เป็นอักษร อย่างตอนที่อยู่โรงเรียน เคยมีครูเป็นคนญี่ปุ่นสอนศิลปะ เขาเห็นว่าพวกครูอื่นๆ พอหยุดว่างก็ถักโครเชต์กันใหญ่เลย ถักโครเชต์นี่ก็เป็นภาษาญี่ปุ่นทั้งนั้นเลย ครูญี่ปุ่นก็บอกว่า “โอ้ โรงเรียนนี้รู้ภาษาญี่ปุ่นทุกคน เก่งมาก” ไม่ได้สักตัว ดูรูปที่เขาเขียนไว้ในหนังสือถักโครเชต์มันจะมีภาพ แล้วเขาก็ดูแค่นั้น แล้วเขาก็ถักออกมาเป็นชิ้นๆ เป็นไหม เป็นด้าย พวกนี้ก็คือการอ่านเหมือนกัน อย่างคู่มือนี้เป็นเรื่องสำคัญ เคยถูกว่าว่าใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างนี้ไฟจะไหม้ตาย เพราะว่าคู่มือก็ไม่ชอบอ่าน เรียนก็ไม่ชอบเรียน บางคนก็ไม่อ่านคู่มือเอง แต่เขาไปเรียน นี่เรียนก็ไม่อยากเรียน คู่มือก็ไม่อยากอ่านอย่างนี้ไม่ดี ต้องฝึกให้อ่านคู่มือพวกนี้ให้เป็น ถ้ารักการอ่านคู่มือพวกนี้ก็ดี

แต่ว่าเรื่องของการสอนเด็กนี่ก็ต้องสอนตั้งแต่เล็ก ๆ จะดีหรือเปล่า อันนี้ก็ขอเป็นประเด็นสุดท้ายว่าบางคนเขาก็พูดว่า เด็กคนที่รักการอ่านหรือว่าต้องอ่าน มักจะเกิดมาในครอบครัวที่พ่อแม่อ่านหรือว่าเห็น พ่อแม่บางคนก็ไม่ได้อยู่กับลูกหรือว่าไม่มีเวลาอ่านเลย เขาทำมาหากิน ไม่มีโอกาสที่จะมีความรู้มากมายนักก็ไม่ได้อ่าน ก็ต้องพึ่งครูที่โรงเรียน ครูอ่านให้เห็น อ่านๆ แล้วก็มาคุยให้เด็กฟัง “เฮ้ย เธอไปอ่านต่อ” ก็อาจจะช่วยได้บ้าง เด็กที่อยู่ในแวดวงแบบนี้จะอ่าน คนธรรมดาที่อาจจะไม่รักการอ่าน ก็มีประเด็นที่ว่า เริ่มต้นอ่านเมื่ออายุยังน้อย หรือว่าอายุรอให้มากหน่อยจะดีกว่ากัน อันนี้ก็เถียงกันอยู่เพราะว่าหลายโรงเรียนเป็น 2 ทฤษฎี ทฤษฎีหนึ่งก็บอกว่าสอนเร็วๆ ดี อีกทฤษฎีเขาก็บอกว่าตอนเล็กๆ เรียนอนุบาลให้เตรียมความพร้อมก่อนในเรื่องสังคม เรื่องสุขภาพ กล้ามเนื้ออะไรมา ไม่ใช่ว่าจะต้องมาเร่งให้อ่านให้เขียนเลย ตอนนั้นก็ยังไม่ได้แน่ชัด ตอนเด็กๆ จำได้ว่าเกิดมาในทฤษฎี 2 ทฤษฎีเลย ฉีกกันอยู่ นี่ คือว่าคนหนึ่งผู้ใหญ่เขาก็บอกว่าอ่านเร็วๆ ดี เพราะฉะนั้นจึงอ่านหนังสือผู้ใหญ่ อ่านได้ตั้งแต่อยู่อนุบาล 4-5 ขวบ เราก็อ่านได้ เพราะว่าผู้ใหญ่บอกว่าอ่านหนังสือแล้วนี่จะได้เลี้ยงตัวเองได้ เพราะว่ายุ่งเหลือเกิน สนเหลือเกิน สมัยก่อนก่อนที่จะอ่านได้จริงๆ เขาต้องจับไว้ในคอก ยังไม่พอเพราะป็นได้ ทักชะทางกล้ามเนื้อมัดใหญ่ดี เขาก็เอาตาข่ายมาครอบ ตาข่ายครอบก็ยุ่งค้อยๆ เด็ดตาข่ายทีละน้อยจนโผล่ออกมาได้ เขาก็ต้องมัดเอาไว้ มันยุ่งไปหมดเลย แต่ว่าตอนหลังเขาก็ใช้วิธีให้หัดอ่าน อ่านแล้วนะ ยุ่งตรงไหนก็นั่งอ่านอยู่ตรงนั้นผู้ใหญ่เขาจะไป cooking ไปรีดผ้า ไปทำอะไร เขาก็ไปทำได้ ไม่ต้องมานั่งเฝ้าดูแลหรือว่ามาเอาอกเอาใจ ไม่มีคนคอยเอาอกเอาใจ นั่งอ่านหนังสือนี้ อ่านให้ได้ ดี เลี้ยงง่ายดี แต่กับอีกพวกหนึ่งเขาก็บอกว่า ถ้าเรียนเร็วนี้สมองจะเหนื่อยก่อน แล้วก็ทำให้โตขึ้นทีเดียวยังไม่ดี ก็อย่างตอนนี้เขาก็เลี้ยงปนๆ กัน คือผู้ใหญ่ไม่อ่านหนังสือให้เสียเวลา

แล้วหัดอ่านก็ซำก็เลยเปิดทีวีให้ดู ก็มีนักวิจัยเขาบอกว่าไม่ดี เปิดทีวีให้ดูแบบนั้น เด็กดูแล้วทำให้ตาไม่ดี ต้องจ้องและอะไรอีกตั้งหลายอย่าง ตามที่หนังสือเอกสารวิจัยเขาเขียนไว้ เพราะฉะนั้นเรื่องรักการอ่านนี่ก็พูดแค่นี้ ยังมีสิ่งที่เราจะชี้ จะแนะ จะลองกันอีกเยอะแยะ

ส่วนอีกหัวข้อที่เขาทำเรื่องจิตสาธารณะนี่ ก็เป็นเรื่องเก่าแก่กว่าสอนให้คนเกิดมา ให้รักการช่วยเหลือคนอื่น ไม่อยู่นิ่งดูตาย สมมุติว่าอยู่บ้านเราเนี่ย ก็ปั่นวิวบ้านควายให้ลูกท่านเล่น คือต้องทำอะไรสักอย่าง ช่วยเหลือคนอื่น เห็นใครตกทุกข์ได้ยาก เราสบายแล้ว ไม่อยู่นิ่งดูตาย เดี่ยวนี้คนไทยทุกๆ ไปมีน้ำใจ เกือบไม่ต้องสอนกัน อาจจะมีแนะนำหรือว่าเปิดโอกาสให้เท่านั้นก็ทำได้ คิดว่าคนไทยมีน้ำใจ ก็อาจจะช่วยเหลือ ขมเขย เปิดโอกาส นั่นก็จะเป็นเรื่องที่ดี ก็ขอไว้แค่นั้นเท่านั้น

